

Briška napoleonka

Sinonimi:

Napoleonka s kratkim pecljem

Gre za selekcijo češnje iz območja Goriških Brd. Izvor sorte je neznan. Češnja te sorte je bila nekdanj cenjena zaradi lepega videza in izredne velikosti, kar je posledica slabše rodnosti drevesa. Plodove so nekateri sadjarji včasih trgali še pred polno zrelostjo (takoj, ko so se obarvali rdeče), da so se izognili črvičnosti in pokanju. Sorte ne bi smeli zamenjevati s staro nemško sorto Napoleon (Grosse Prinzessinkirsche), za katero so značilni dvobarvni plodovi. V Sortno listo Slovenije je bila sorta vpisana leta 2015.

Za sorto je uveljavljeno tudi ime Napoleonka.

Drevo raste bujno. Cveti srednje pozno. Sorta je samoneoplodna. Primerna opraševalna sorta je Van. Plodovi dozoriijo zadnje dni v maju oziroma v 1. dekadi junija (3. češnjevteden).

Plod je majhen (24 - 26 mm; 7 - 8,5 g). Ima srednje dolg do dolg tanek pecelj (44 – 51 mm). Pecelj se dobro drži ploda. Oblika ploda je prisekan srček. Kožica je čvrsta, srednje bleščeča, meso pa nekoliko manj. Koščica je srednje velika. Plodovi s temno rdečo kožico (CTIFL 4 ali 5) imajo rdečo meso in rožnato ali rdečo barvo soka in 13 – 15 °Brix suhe snovi. Koščica je na videz srednje velika, občutek v ustih pa daje vtis velike koščice. Barva ploda je rdeče barve, barva mesa pa svetlo rdeča. Okus plodov je sladko kisel.

V dežju plodovi pokajo. Sadike prodaja drevesnica Bilje. Prodaja sadik se povečuje.

Plodovi so primerni za svežo porabo. Okusni, sočni, zelo hrustljavi plodovi, brez izražene arome, delujejo sveže.

Brusniška hrustavka

Sinonimi: /

???

Amerike. Nekoč je bilo v naši vasi toliko dreves Brusniške hrustavke, da so kmetje češnje na veliko vozili v Novo mesto, od koder so jih z vlakom odpeljali in prodajali celo na Dunaj. Pozneje, ko so ustanovili Belsad v Črnomlju, so jih na dan odkupili do trideset ton. Med vojno so prišli Italijani in zaradi lesa posekali skoraj vsa drevesa in jih odpeljali v Italijo. Po vojni je ostalo le še kakšno drevo ali dva.«. Pridelava sorte se je kasneje obnovila, s tem pa tudi praznik Brusniške hrustavke, ki ima tradicijo še iz obdobja med prvo in drugo svetovno vojno. V Sortno listo Slovenije je bila sorta vpisana leta 2014.

Drevo raste bujno. Je samoneoplodna sorta.

Plodovi so majhni (24 - 25 mm; 7 - 8 g), izenačeni in imajo srednje dolg pecelj (35 - 40 mm). Pecelj je tanek in hitro porjavi. Pecelj se z lahkoto loči od plodu. Plodovi so užitno zreli, ko je kožica obarvana skoraj črno oz. temno rdeče – črno (CTIFL 6). Meso je v taki stopnji zrelosti svetlo rdeče barve, ob koščici pa temno rdeče. Vsebnost suhe snovi je 16 – 17 °Brix. Kožica je čvrsta, meso pa srednje čvrsto. Koščica je majhna. Meso se od koščice loči srednje dobro. Okus je sladko kisel in rahlo trpek.

Plodovi dozoriijo konec 1. dekade ali začetek 2. dekade v juniju (4. češnjeve teden). Sadike zadnja leta ponuja drevesnica Barbo. Ni podatkov glede prodanih sadik.

Plodovi so primerni za svežo porabo in predelavo. Češnja jeokusna in zelo aromatična.

Francoska

Sinonimi: /

Sorta se je v Goriških Brdih razširila po drugi svetovni vojni. Prinesla naj bi jo družina Štekar iz Francije, ko se je po prvi svetovni vojni vrnila iz izgnanstva. V Sortno listo Slovenije je bila sorta vpisana leta 2012.

Za sorto sta uveljavljena tudi sinonima Napoleonka z dolgim pecljem in Štekarjeva.

Drevo raste pokončno in srednje bujno. Cveti pozno. Je samoneoplodna sorta. Opraševalne sorte niso znane.

Plod je srednje velik (26 - 28 mm; 8,5 - 10 g) s srednje dolgim do dolgim tankim pecljem (45 - 60 mm). Kožica je zelo čvrsta, meso je čvrsto. Plodovi srčastega videza so sočni in prijetnega okusa. Plod je živo do temno rdeč. Najbolj okusni so plodovi s temno rdečo barvo kožice (CTIFL 4). Taki plodovi imajo meso obarvano rožnato, ob koščici pa so obarvani temneje. Vsebnost suhe snovi je 14 – 16 °Brix. Meso se od koščice, ki je srednje velika, slabo loči.

Redno in dobro rodi. Plodovi običajno dozori v 2. dekadi junija; 4. – 5. češnjev teden (+20). Plodovi se dobro skladiščijo. Sadike ponuja drevesnica Bilje. Ni podatkov glede prodanih sadik.

Plodovi so primerni za svežo porabo.

Petrovka

Sinonimi:

Petrakova, Petrova

Petrovka je bila nekdanja najpoznejša sorta češnje v Goriških Brdih. Plodovi dozorevajo konec junija, v času, ko godujeta svetnika Peter in Pavel (29. junij). Izvor je na hribu sv. Marka v Šempetru pri Novi Gorici. Sorto je mogoče najti na območju Goriških Brd. V Sortno listo je bila sorta vpisana leta 2012.

Za sorto sta, poleg uradnih uveljavljena tudi sinonima: Petruka in Šempeterka.

Drevo raste zelo bujno. Cveti srednje zgodaj in je samoneoplodna sorta.

Plod je srednje velik (26 – 28 mm; 8,5 - 10 g). Ima srednje dolg (40 - 50 mm) in srednje debel pecelj. Zreli plodovi so obarvani temno rdeče (CTIFL 3 – 4). Meso takih plodov je obarvano rdeče, ob koščici pa temno rdeče. Temno rdeče barve je tudi sok. Koščica je srednje velika in se od mesa težko loči. Kožica je srednje čvrsta do čvrsta, meso pa je polčvrsto. Okus je sladkokisel s slabo izraženo aromo.

Redno in srednje dobro rodi. Slovenske drevesnice sadik ne ponujajo.

Plodovi so primerni za svežo porabo.

Tarčentka

Sinonimi:

Terčentka

Izvor sorte je mestece Tarcento v Videmski pokrajini. Na Goriškem se je sorta razširila v začetku 20. stoletja. Plodovi so na srednjeevropskih tržiščih nekdanj uživali tak sloves, da so se izvozniki vedno trgali zanje (Franjo Cotič v knjigi Briške Češnje, 1946). Zaradi trdega mesa je sorta bila primerna za prevoze. Glede tega so poročali: *»Sad je jako debel, temno barvan, sladkega okusa. Izborna kakovost in velik sloves.«* Božič in soavtorji (Stare sadne sorte na Goriškem, 2013). Po podatkih iz registra v Sloveniji uspeva le še nekaj dreves te sorte na območju Goriških Brd. V Sortno listo Jugoslavije za sadne rastline in vinsko trto je bila sorta vpisana že ob sami vzpostavitvi le-te leta 1976. Vpisana je ostala tudi v Sortni listi Slovenije.

Navajajo tudi imena Trčentka, Črna tarčentarka, Duraccina di Tarcento.

Drevo raste razprostrto in srednje bujno. Sorta je samoneoplodna. Cveti pozno.

Plod je majhen do srednje velik (24 - 26 mm; 7 - 8,5 g) in ima kratek do srednje dolg tanek pecelj (37 – 42 mm). Pecelj se ploda srednje dobro drži. Plodovi so užitno zreli, ko se obarvajo vsaj temno rdeče (CTIFL 5). Takrat je meso temno rdeče barve, ob koščici pa še temnejše. Sok je temno rdeče barve. Popolnoma zreli so črno obarvani plodovi z rdeče-črnim sokom. Kožica in meso sta čvrsta, vendar je meso nekoliko manj čvrsto. Koščica je srednje velika. Okus plodov je sladko kisel in rahlo trpek. Pri dobro zrelih plodovih veliko vsebnost kislin dopolni veliko sladkorjev (do 20 °Brix). Plodove odlikuje izrazita in prijetna aroma.

Tarčetka eno leto rodi več, drugo leto pa skoraj nič. Zaradi izmenične rodnosti jo je v sadovnjakih izpodrinila sorta Karnijevka, ki nima tako okusnih plodov. Plodovi običajno dozoriijo v 3. dekadji junija, v 7. češnjem tednu. Slovenske drevesnice sadik ne ponujajo.

Plodovi so primerni za svežo porabo in predelavo, predvsem za pripravo sladice in likerjev.

Vigred

Sinonimi: /

Domača sorta češnje je nastala s križanjem sort Germersdorfer in Burlat leta 1970. Križanje je opravila prof. dr. Julija Smole iz Biotehniške fakultete v Ljubljani. V Sortno listo je bila vpisana leta 2012. V pridelavi je od leta 1986, razširila pa se je predvsem v kombinaciji s šibkejšo podlago.

Drevo raste bujno, še posebej bujno na podlagi sejanec češnje. V takem primeru drevo običajno malo rodi. Cveti srednje zgodaj. Sorta je samoneoplodna in nima znanih opráševalnih sort.

Plodovi so srednje veliki (26 - 30 mm; 8 - 11 g) z debelim, čokatim in srednje dolgim pecljem (30 - 48 mm). Plodovi so topo srčaste oblike in bleščéče rdeéce barve. Barva kožice je ob zrelosti temno rdeéa (CTIFL 4). Takrat je meso okoli koščice v plasti nekaj milimetrov obarvano temneje, ostalo meso pa obarvano rožnato. Najbolj okusni so plodovi, ki so rdeéce barve. Vsebnost suhe snovi je takrat 15 – 16 °Brix. Prezgodaj obrani plodovi so trpki in manj okusni. Kožica in meso sta évrsta, meso nekoliko manj kot kožica. Meso se od koščice lepo loéi. Koščica je srednje velika. Pecelj se iz pecljeve jamice težko trga. Okus plodov je sladko-kisel. Sorta je za pokaenje srednje občutljiva.

Zaradi bujnosti sorti bolj ustrezajo šibkejše podlage, na katerih dobro rodi. Plodovi običajno dozoriijo v 1. dekadi junija (3. éešnjevev teden oz. + 10). Sadike ponuja véčina sadnih drevesnic. Število prodanih sadii v zadnjih letih se poveéuje.

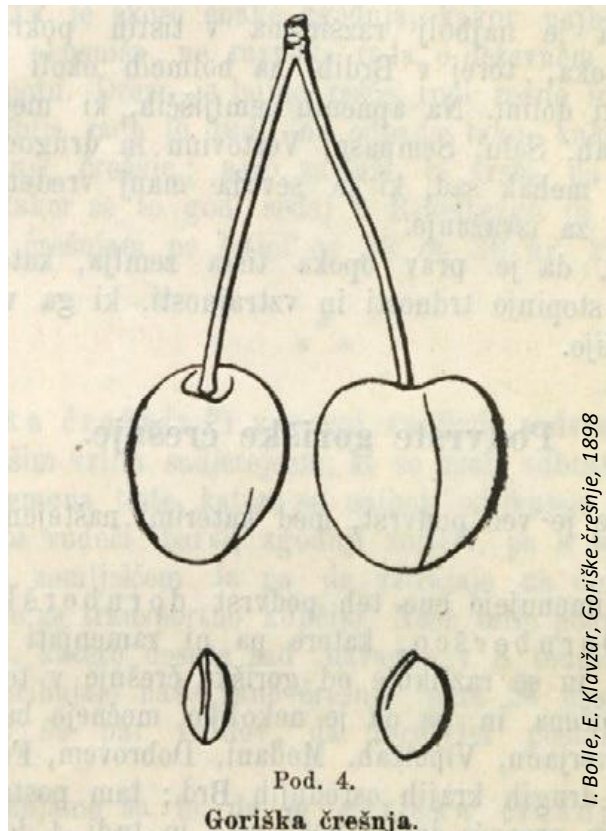
Plodovi so primerni za svežo porabo.

Vipavka

Sinonimi:

Cepljenka, Drugobernica, Goriziana

Nekoč je bila Vipavka prvo ime goriškega sadjarstva. Češnje te sorte so nekaj uživale velik sloves, ko so jih prodajali preko Dunaja do Varšave in celo Leningrada. Najverjetneje je sejanec neznanega izvora, najden v Vipavski dolini. Zoran Božič (Stare sadne sorte na Goriškem, 2013) in sodelavci so zapisali: »V večini sadjarske literature iz prehoda med 19. in 20. stoletjem zasledimo omembe vipavke (goriške češnje) kot ene najkakovostnejših češenj na sploh, in to po okusu, obliki in trpežnosti za prevoz.« Vipavka ima več različic, na kakovost plodov pa je vplivala tudi izbira rastišča. Franjo Cotič (Goriške češnje, 1947) je poročal, da so plodovi na nekaterih zemljiščih mehki in manj primerni za prevoze, sajena na opoki pa daje bolj čvrste plodove. Še vedno se jo goji na vinogradniških legah zgornje Vipavske doline. V Sortno listo Jugoslavije za sadne rastline in vinsko trto je bila sorta vpisana že ob sami vzpostavitvi le-te leta 1976. Vpisana je ostala tudi v Sortni listi Slovenije.

Za sorto se, poleg uradno vpisanih sinonimov, uporabljajo tudi imena Debelica, Šenturka, Turkana, Bela vipavka, Navadna cepljenka, Dunajka in Goriška češnja.

Drevo je srednje bujno, rodno, z visoko in široko razvejano piramidasto krošnjo. Je samoneoplodna sorta, ki zgodaj cveti.

Plod je zelo majhen (20 – 22 mm; 4-5 g). Ima srednje dolg tanek pecelj (42 – 49 mm) in komaj opazen šiv. Oblika ploda je ovalna do srčasta. Kožica je obarvana rožnato do živo rdeče (CTIFL 2 - 3), meso pa je belkaste do rožnate barve. Sok je brezbarven do rožnat. Kožica in meso sta polčvrsta. Okus je voden, kislosladek in brez izrazite arome. Koščica je srednje velika, ovalna, občutek v ustih pa daje vtis majhne koščice. Koščica se od mesa srednje dobro do dobro loči. Vsebnost suhe snovi je 10 - 11 °Brix.

Za zemljo ni zahtevna. Zimske nizke temperature ji ne škodijo. Poročajo, da so drevesa dočkala visoko starost. Zori v tretjem češnjem tednu (+8), kar je običajno konec maja. Sadike ponujajo različne slovenske sadne drevsnice.

Sorta je primerna za svežo porabo.

Volovsko srce

Sinonimi:

Lion heart, Bigarreau Coeuret,
Popovka, Ochsenherzkirsche

Sorta neznanega porekla je razširjena le na območju Goriških Brd. V Sortni listi Jugoslavije je bila vpisana na seznamu domačih in udomačenih sort. Vpisana je ostala tudi v Sortni listi Slovenije.

Plod oblike prisekanega srčka je srednje velik (26 - 28 mm; 8,5 - 10 g). Ima srednje dolg pecelj (43 - 56 mm). Plodovi so zreli, ko se kožica obarva vsaj temno rdeče (CTIFL 4), meso pa svetlo rdeče. Vsebnost suhe snovi pri taki stopnji zrelosti je 15 – 17 °Brix. Najbolj okusni so temno obarvani plodovi s temno rdečim mesom. Kožica je čvrsta, meso pa malo manj. Čvrstost plodov pri bolj obarvanih plodovih ni nič manjša. Koščica je srednje velika in se od mesa težko loči.

Plodovi dozoriijo običajno v 1. dekadi junija (+22). Slovenske drevesnice sadik ne ponujajo.

Plodovi so primerni za svežo porabo.

